

RIKTLINJE FÖR ANVÄNDANDE AV AI

Emmaboda
kommun

Innehållsförteckning

Dokumentinformation	2
Tillämpning av riktlinjen	2
Syfte och omfattning.....	2
Vad är AI?	2
Generativ AI.....	3
Principer för etisk och ansvarsfull användning av AI	3
Skadeförebyggande och säker användning.....	3
Transparens och öppenhet	3
Mänsklig kontroll och ansvar	3
Integritet och dataskydd.....	4
Tillit och acceptans	4
Tillgänglighet, mångfald och inkludering.....	4
Sammanfattande princip	4
Vad förväntas av dig som medarbetare.....	5
Dataskydd och säkerhet.....	5
Användning och begränsningar	5
Ansvar.....	6
Roller och ansvar.....	6
Test och utveckling.....	6
Utbildning.....	6
Länkar	6

DOKUMENTINFORMATION

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinje för användande av AI	Fastställt/Upprättad KS 2026-06-09 § 109	Senast ändrad samt Dnr 2026:234
Dokumentansvarig IT- och digitaliseringschef		Tidigare ändringar	Giltighetstid Tills vidare
Dokumentinformation [Tabelltext]			

TILLÄMPNING AV RIKTLINJEN

Tillämpningsområdet för denna riktlinje omfattar samtliga nämnder och förvaltningar inom Emmaboda kommun samt kommunens helägda bolag.

Riktlinjen förvaltas av Kommunstyrelsen som äger rätt att i dialog med berörda verksamheter utfärda kompletterande tillämpningsanvisningar.

Krav på ansvarsfull användning av AI ska vid behov regleras i avtal med externa leverantörer och uppdragstagare.

Varje förvaltning och bolag ansvarar för att riktlinjen görs känd och tillämpas inom den egna organisationen.

SYFTE OCH OMFATTNING

I takt med att artificiell intelligens (AI) utvecklas och integreras i allt fler delar av samhället ökar behovet av tydliga riktlinjer för hur tekniken ska användas.

Syftet med denna riktlinje är att säkerställa att AI används på ett etiskt, ansvarsfullt, transparent och lagligt sätt som skapar samhällsnytta och samtidigt skyddar individens rättigheter.

Riktlinjen ska bidra till en balanserad användning av AI, där teknikens möjligheter tas tillvara samtidigt som risker för skada, rättsförluster och integritetsintrång förebyggs.

Riktlinjen syftar till att:

- stärka förtroendet för AI genom etisk och transparent användning.
- skydda individens integritet och rättigheter genom tydliga regler för datahantering.
- möjliggöra innovation och verksamhetsutveckling med AI, samtidigt som risker identifieras och hanteras.
- säkerställa att AI-användning följer gällande lagstiftning.
- Riktlinjen tar höjd för kommande lagstiftning inom AI-området, såsom EU:s AI-förordning (AI Act).

VAD ÄR AI?

AI (artificiell intelligens) avser teknik som utvecklats för att utföra uppgifter som normalt kräver mänsklig intelligens, såsom analys, språkförståelse, beslutsstöd och mönsterigenkänning.

AI-system använder exempelvis maskininlärning, logik- och kunskapsbaserade metoder eller statistiska modeller för att generera prognoser, rekommendationer eller beslut.

AI kan användas för att automatisera repetitiva uppgifter, analysera stora datamängder, underlätta planering, skapa beslutsunderlag och effektivisera verksamhetsprocesser

GENERATIV AI

Generativ AI avser AI-system som kan skapa nytt innehåll, exempelvis text, bilder, kod, ljud eller video, baserat på instruktioner (promptar) från användaren.

Generativ AI används ofta som stöd i arbetsprocesser, exempelvis för att ta fram utkast, sammanfattningar eller idéförslag, men kräver alltid mänsklig granskning innan användning.

PRINCIPER FÖR ETISK OCH ANSVARSFULL ANVÄNDNING AV AI

Användning av artificiell intelligens inom Emmaboda kommunkoncern ska ske på ett etiskt, ansvarsfullt och lagligt sätt.

AI är ett stöd för människan och får aldrig ersätta professionellt omdöme, ansvar eller beslut. Den som använder AI ansvarar även för både avsiktliga och oavsiktliga konsekvenser av användningen.

De etiska principerna nedan utgör grunden för hur AI ska användas inom kommunkoncernen och fördelar ansvar mellan organisationen och den enskilda medarbetaren.

SKADEFÖREBYGGANDE OCH SÄKER ANVÄNDNING

Organisationens ansvar

Emmaboda kommun ansvarar för att AI-system som godkänns för användning är ändamålsenliga, tillräckligt säkra och stabila samt att risker för felaktiga resultat, informationsläckage och oönskade konsekvenser identifieras och hanteras.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren ska använda AI på ett försiktigt, professionellt och riskmedvetet sätt. För praktiska krav på dataskydd och säkerhet, se avsnittet Dataskydd och säkerhet

TRANSPARENS OCH ÖPPENHET

Organisationens ansvar

Organisationen ska i möjligaste mån informera om AI-systemens användningsområden, funktioner och begränsningar.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren ska vara öppen med när AI använts, i de sammanhang där detta är relevant. Det kan t.ex. vara om något har skapats av AI som publiceras för att informera allmänheten.

I de fall det är relevant för mottagaren får inte AI-genererat material ge intryck av att vara helt mänskligt producerat.

MÄNSKLIG KONTROLL OCH ANSVAR

Organisationens ansvar

Det ska alltid finnas tydliga ansvarsförhållanden kring AI-system. Beslut med rättsliga, ekonomiska eller betydande konsekvenser för individer ska ytterst fattas av en människa.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren ansvarar för sitt arbete även när AI används som stöd. AI får användas för att ta

fram beslutsunderlag, analyser, sammanställningar eller utkast, men får aldrig utgöra ensam beslutsgrund eller självständigt fatta beslut som påverkar enskilda.

Dokumentation och spårbarhet

När AI används som stöd i ärenden, utredningar eller beslutsunderlag ska det, i den mån det är relevant, dokumenteras att AI har använts samt i vilken omfattning. Detta för att säkerställa transparens, spårbarhet och rättssäkerhet, samt för att möjliggöra granskning enligt offentlighetsprincipen.

INTEGRITET OCH DATASKYDD

Organisationens ansvar

All AI-användning ska följa gällande lagstiftning, inklusive GDPR. Nödvändiga bedömningar, såsom DPIA, och avtal med leverantörer ska genomföras.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren får inte lägga in personuppgifter, sekretessbelagd information eller känsliga uppgifter i AI-tjänster, om det inte uttryckligen är godkänt och instruerat av organisationen. Se även avsnittet Dataskydd och säkerhet

TILLIT OCH ACCEPTANS

Organisationens ansvar

Organisationen ska verka för att skapa förtroende för AI genom tydlig styrning, information och stöd till verksamheterna.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren ska använda AI på ett sätt som bidrar till förtroende hos kollegor och medborgare och vara beredd att förklara hur AI används som stöd i arbetet.

TILLGÄNGLIGHET, MÅNGFALD OCH INKLUDERING

Organisationens ansvar

Vid införande av AI-lösningar ska organisationen, i den mån det är möjligt, beakta tillgänglighet och användbarhet för olika målgrupper.

Medarbetarens ansvar

Medarbetaren ska använda AI på ett inkluderande sätt och vara uppmärksam på om AI-genererat innehåll riskerar att exkludera eller missgynna vissa grupper.

SAMMANFATTANDE PRINCIP

AI är ett kraftfullt stöd i verksamheten, men det är alltid människan som bär ansvaret. Medarbetare ska använda AI med omdöme, försiktighet och professionalism, i enlighet med denna riktlinje och gällande lagstiftning.

VAD FÖRVÄNTAS AV DIG SOM MEDARBETARE

Vid all användning av AI i tjänsten gäller följande:

- Använd endast godkända AI-tjänster (lista finns på EmmaNet).
- Lägg aldrig in personuppgifter, sekretessbelagd information eller känsliga uppgifter i AI-tjänster om det inte är tillsagt att detta ska ske, t.ex. i verksamhetssystem.
- Granska alltid AI-genererat innehåll.
- Använd AI som stöd – inte som beslutsfattare.
- Var transparent kring AI-användning där det är relevant.
- Rapportera incidenter eller osäker användning till närmaste chef eller ansvarig funktion enligt gällande rutiner.

DATASKYDD OCH SÄKERHET

För att skydda personuppgifter, undvika olagliga överföringar till tredje land och skydda säkerhetskänslig verksamhet ska endast godkända AI-tjänster användas. Detta för att se till att all behandling av uppgifter sker i enlighet med gällande lagstiftning. Om personuppgifter hanteras med stöd av AI ska dataskyddsförordningen (GDPR) följas. Innan ett AI-system godkänns ska det bedömas om krav på konsekvensbedömning (DPIA) är tillämpliga. Om så är fallet ska en sådan bedömning genomföras innan systemet tas i bruk.

Om personuppgifter lämnas till en extern part för hantering är vi skyldiga att ingå ett PUB-avtal med leverantören som reglerar hur personuppgifterna får hanteras innan tjänsten börjar användas.

För att skydda mot läckage av data, intrång eller obehörig åtkomst ska endast godkända AI-tjänster användas, och i godkända enheter som du som anställd använder i din tjänst.

Incidenter som riskerar läckage av personuppgifter eller sekretessklassad information ska omedelbart rapporteras till Dataskyddsombud. Vem detta är finns det information om på EmmaNet. Det är viktigt att rapportera incidenter snabbt för att minimera eventuella skador och se till att nödvändiga åtgärder genomförs.

ANVÄNDNING OCH BEGRÄNSNINGAR

Endast AI-tjänster som är godkända av arbetsgivaren får användas i tjänsten.

Även AI-funktioner som är inbyggda i befintliga eller nya system ska godkännas innan de tas i bruk, oavsett om funktionen aktiveras automatiskt eller genom användarval.

Med godkända AI-tjänster avses sådana tjänster som arbetsgivaren tillhandahåller, har upphandlat eller uttryckligen godkänt för användning i verksamheten.

ANSVAR

ROLLER OCH ANSVAR

Förvaltningar och bolag: ansvarar för att riktlinjen följs.

IT-chef eller Kommunchef: Godkänner vilka AI-tjänster som kan användas.

IT-avdelningen: tekniskt godkännande, riskbedömning, testmiljö.

Dataskyddsbud: rådgivning, DPIA-stöd, incidenthantering.

Informationssäkerhet: säkerhetskrav och kontroller.

Systemförvaltare: bedömning av AI-funktioner inom sina system.

Verksamheten: kvalitetsgranskning och korrekt användning.

Medarbetare: följa riktlinjen och granska AI-output.

TEST OCH UTVECKLING

Testmiljö är inte en förutsättning för all AI-användning, utan används vid behov och kan då ske i särskild testmiljö som tillhandahålls av IT-avdelningen.

Verksamheter ska i samråd med IT-avdelningen bedöma om behov av testmiljö finns.

UTBILDNING

För utbildning i AI kontaktas närmaste chef eller systemansvarige. Det finns även allmänna utbildningar kring AI som är kostnadsfria på t.ex. AI Swedens hemsida, se under länkar.

LÄNKAR

AI Sweden - www.ai.se

DIGG - <https://www.digg.se/ai-for-offentlig-forvaltning/riktlinjer-for-generativ-ai>